

چهره واقعی اوقات فراغت دانشجویان در ایام کرونا

کرونا که آمد، تا مدت‌ها خبری از دوره‌می‌های دوستانه، کافه و سینما رفتن، گردش و سفر، حتی حضور در کلاس‌های فرهنگی، آموزشی و ورزشی و ورزشی نبود.

کرونا که آمد، تا مدت‌ها خبری از دوره‌می‌های دوستانه، کافه و سینما رفتن، گردش و سفر، حتی حضور در کلاس‌های فرهنگی، آموزشی و ورزشی نبود. حالا بعد از پشت سر گذاشتن دو تابستان سخت کرونایی، امسال دانشجویان مجالی پیدا کرده‌اند تا از فرصت سه ماه تعطیلات تابستانی به شکل بهتری استفاده کنند.

به گزارش ایسنا، وقتی از «اوقات فراغت» بخصوص برای دانشجویان صحبت می‌کنیم، شاید اولین گزینه‌هایی که به ذهن خطور می‌کند، صرفاً زمانی برای استراحت و سفر کردن باشد؛ اما اوقات فراغت، فرصت مناسبی برای مطالعه آزاد یا تخصصی، شرکت در دوره‌های علمی و آموزشی مختلف، حضور در کلاس‌ها و اردوهای ورزشی، و حتی مشارکت در انجام کارهای خیریه و داوطلبانه است.

در فرصت سه ماه تعطیلات تابستان، دانشجویان معمولاً بنا بر سلیقه و علایق‌شان در دوران تحصیل، در کلاس‌های آموزشی مختلف ثبت نام می‌کنند تا علاوه بر رشته تحصیلی‌شان، مهارت‌هایی را به عنوان سرگرمی یا کسب درآمد در آینده به دست بیاورند؛ برخی هم ترجیح می‌دهند از این فرصت برای مطالعه آزاد، سفر یا شرکت در دوره‌می‌های دوستانه استفاده کنند.

اما بحث اوقات فراغت دانشجویان در تابستان این دو - سه سال اخیر، تفاوت‌های زیادی با سال‌های قبل پیدا کرده است. کرونا که آمد، بیشتر مردم از جمله دانشجویان را خانه‌نشین کرد. دانشجویان از حضور در محیط دانشگاه محروم شدند و درس، کار و حتی اوقات فراغت به فضای مجازی منتقل شد.

انتقال بسیاری از فعالیت‌هایی که پیش از این به شکل حضوری انجام می‌شد، به دنیای مجازی؛ یعنی کوچ اجباری از دنیای واقعی به فضای مجازی، تغییرات زیادی را در سبک زندگی مردم ایجاد کرده است. پژوهشگران از تغییر الگوهای رفتاری و سبک زندگی جوانان در حوزه اوقات فراغت، در دوران شیوع کرونا صحبت می‌کنند.

در مطالعه‌ای که توسط پژوهشگران جامعه‌شناسی دانشگاه شهید بهشتی انجام شد، مشخص شد که پیش از همه‌گیری کرونا، افراد اوقات فراغت خود را در محیط خارج از منزل و بیشتر با همکاران یا دوستان خود سپری می‌کردند؛ برای مثال برای تماشای فیلم به سینما، برای تعامل با دوستان به کافی‌شاپ و رستوران، به منظور انجام فعالیت‌های بدنی به باشگاه و برای آموزش مهارت‌های هنری و فرهنگی به کلاس‌های آموزشی می‌رفتند.

اما پس از شیوع کرونا، افراد فراغت خود را در محیط داخل خانه و در کنار خانواده می‌گذرانند و تمام فعالیت‌های بیرون از منزل به داخل منزل انتقال یافته است. برای مثال تماشای فیلم در خانه از طریق داندلود و خرید مجازی، تعامل با دوستان از طریق شبکه‌های اجتماعی و تلفن، فعالیت‌های بدنی در خانه با پیاده‌روی انجام می‌شود. (بیشتر بخوانید: اوقات فراغت جوانان در دوران کرونا دچار چه تغییراتی شد؟)

حالا با عبور نسبی از دوران سخت همه‌گیری کووید ۱۹، تابستان ۱۴۰۱ فرصت بسیار مناسبی برای گردهم آمدن دانشجویان و شرکت آنها در برنامه‌های مختلف علمی، فرهنگی، اجتماعی و ورزشی فراهم کرده است.

حتی اگر خود دانشجویان هم برنامه یا هدف‌گذاری خاصی برای اوقات فراغت سه ماه تابستان خود نداشته باشند، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و سایر نهادهای مرتبط، برنامه‌های مختلفی را برای اوقات فراغت دانشجویان در نظر گرفته‌اند.

توجه به برنامه‌های فرهنگی و اردوهای جهادی

وزیر علوم در نشست شورای سیاست‌گذاری راهیان نور دانشگاه‌های کشور که خردادماه سال جاری در این وزارتخانه برگزار شد، در بخشی از سخنان خود تأکید کرد: باید برای سلیقه‌های مختلف جامعه برنامه‌های متنوع فرهنگی طراحی کنیم و آنقدر بستر فرهنگی را قوی و جامع نگه داریم که هیچ سلیقه یا حزبی سرخورده نشود. می‌توانیم اوقات فراغت دانشجویان را با انواع برنامه‌های فرهنگی جذاب و جالب پر کنیم.

یکی از فعالیت های اثرگذاری که در قالب برنامه های فرهنگی اجرا می شود، برگزاری «اردوهای جهادی» است. اردوهای جهادی، فعالیت هایی خودجوش و داوطلبانه - البته به شکل هدفمند - هستند که توسط گروه های دانشجویی و با هدف خدمت رسانی به مردم مناطق محروم و کم برخوردار کشور در عرصه های پزشکی، عمرانی، فرهنگی و آموزشی برگزار می شوند.

چهره واقعی اوقات فراغت دانشجویان در ایام کرونا

اردوهای جهادی بلندمدت معمولاً در زمان تعطیلات سه ماه تابستان برگزار می شوند. به عنوان مثال، در اردوی جهادی دانشجویان دانشگاه های استان تهران، جهادگران به مدت ۷ روز در عرصه های بهداشتی، عمرانی و فرهنگی در مناطق روستایی محروم و کم برخوردار استان آذربایجان شرقی خدمت رسانی می کنند. در استان مازندران هم ۴۸ گروه جهادی دانشجویی در قالب گروه های عمرانی، پزشکی و آموزشی در تابستان ۱۴۰۱ به مناطق محروم استان اعزام شدند.

ورزش، یکی از برنامه های وزارت علوم برای اوقات فراغت دانشجویان

دکتر محمدعلی زلفی گل، وزیر علوم، تحقیقات و فناوری در مراسم افتتاحیه پانزدهمین المپیاد فرهنگی ورزشی دانشجویان کشور که تیرماه سال جاری در دانشگاه تبریز برگزار شد، تأکید کرد: یکی از اقدامات مهمی که باید انجام داد، گنجاندن ورزش در سبد خانوارها است و در برنامه های آموزش عالی کشور نیز ورزش جایگاه خاصی باید داشته باشد که با این نگاه، به فعالیت های فرهنگی و ورزشی ارزش بیشتری قائل هستیم و باید برای اوقات فراغت دانشجویان برنامه داشته باشیم که یکی از این برنامه ها، ورزش است.

با هدف توجه ویژه به اوقات فراغت و درعین حال، ایجاد نشاط و شادابی و رفع مشکلات حرکتی دانشجویان، پانزدهمین المپیاد فرهنگی ورزشی دانشجویان دختر و پسر دانشگاه ها و موسسات آموزش عالی کشور، با حضور بیش از ۵ هزار دانشجوی تابستان ۱۴۰۱ به میزبانی دانشگاه تبریز و در ۲۱ رشته (بسکتبال، والیبال، تنیس روی میز، بدمینتون، شنا، دو و میدانی، تکواندو، کاراته، تیراندازی و فوتسال و کشتی آزاد و فرنگی) برای دانشجویان دختر و پسر برگزار شد. (بیشتر بخوانید: جزئیات پانزدهمین المپیاد دانشجویان ایران)

چهره واقعی اوقات فراغت دانشجویان در ایام کرونا

دانشجویان چه دیدگاهی در مورد اوقات فراغت دارند؟

همانطور که اشاره کردیم، شیوع کرونا و غیرحضور شدن کلاس ها، بر همه فعالیت های دانشجویان سایه افکند و آنها را تحت تأثیر قرار داد. دانشجویان از آن چه در بیش از دو سال گذشته تجربه کرده اند و می گویند و فعالان دانشجویی از دشواری های فعالیت های فرهنگی و علمی در اوقات فراغت روایت های شنیدنی دارند.

"هستی"، دانشجوی کارشناسی اقتصاد در دانشگاه علامه طباطبایی است؛ اوقات فراغتش را با مطالعه رمان، تماشای فیلم و سریال و تمرین ساز پُر می کند و درباره تأثیر شیوع کرونا بر سرگرمی هایش گفت: کرونا زمانی که صرف این فعالیت ها میشد را تحت تأثیر قرار داد. من زمان بیشتری را صرف تماشای فیلم و سریال کردم و وقت کمتری را به مطالعه و موسیقی اختصاص دادم.

این دانشجو با اشاره به افزایش قیمت کتاب تأکید کرد: با افزایش قیمت کتاب نتوانستم نسخه فیزیکی بسیاری از آنها را تهیه کنم و بنابراین خودم را به مطالعه کتاب های الکترونیکی عادت دادم. سفر کردن هم بخشی از تفریحات من در اوقات فراغت بود که تعداد مسافرت ها به دلیل شرایط نامطلوب اقتصادی کاهش پیدا کرد.

"آیسان" در دانشگاه شهید بهشتی علوم کامپیوتر گرایش داده کاوی می خواند و معتقد است که اوقات فراغت برای دانشجویی که کار نسبتاً تمام وقتی دارد، وجود ندارد؛ استادان دانشگاه به ویژه در زمانی که آموزش مجازی شده بود، تصور می کردند دانشجو فقط دانشجو است و زمان زیادی در اختیار دارد تا به تمرین های همان استاد اختصاص بدهد. اگر وقت فراغتی پیدا شود، آن را به دوچرخه سواری و مطالعه اختصاص می دهم. پیش از شیوع کرونا، بخشی از زمان خالی من به آموزش های خارج از دانشگاه و شرکت در ورکشاپ ها اختصاص داشت؛ اما با شیوع کرونا این آموزش ها مجازی شد که به نظر من برای یادگیری چندان مناسب نیستند.

این دانشجو معتقد است، وضعیت نامطلوب اقتصادی باعث شده شرکت در دوره های آموزشی و کارگاه ها هزینه بالایی داشته

باشد. البته ممکن است ترجیحات دیگری برای بقیه وجود داشته باشد، اما نمی توان از تاثیر تورم بر این گونه تفریحات چشم پوشی کرد. دانشگاه ها هم چندان ظرفیتی را فراهم نمی کنند که دانشجویان بتوانند با هزینه کم، اوقات فراغت شان را پر کنند.

اما نوسانات اقتصادی، فعالیت های اوقات فراغت همه دانشجویان را متأثر نکرده است.

"محمد" که در حال اتمام دوره کارشناسی مهندسی کامپیوتر در دانشگاه خواجه نصیر است، در پاسخ به پرسشی درباره این که چه فعالیت هایی را در اوقات فراغت انجام می دهد گفت: در اوقات فراغت پادکست گوش می دهم، شعر می خوانم، بازی های کامپیوتری بازی می کنم و ویدیوهای آموزش آشپزی می بینم. قبل از شیوع کرونا بیشتر با دوستانم بیرون می رفتم، اما بعد از مجازی شدن کلاس ها و خانه نشینی به دنبال شیوع کرونا، وقت بیشتری را صرف برنامه نویسی می کنم. وضعیت اقتصادی چندان تأثیری روی فعالیت های تفریحی من نداشته؛ مثلا تأثیری بر پادکست گوش دادن نگذاشته، اما کافه و رستوران رفتن را گران کرده است.

"مهسا" هم دانشجوی تحصیلات تکمیلی دانشگاه علامه طباطبایی است که تا پیش از شیوع کرونا، وقت بیشتری را صرف دوره های دوستانه و خانوادگی می کرد، اما حالا جای آنها را کتاب خواندن، دیدن فیلم و سریال و یادگیری زبان گرفته است. این دانشجوی ریاضیات مالی هم معتقد است: قبل از کرونا، هم دوره های خانوادگی بیشتر بود و هم دوره های دوستانه و در کل تفریحات جمعی بیشتری داشتم. قبلا کافه و سینما رفتن با هزینه منطقی ای ممکن بود. قیمت بلیت های سینما و تئاتر پایین بود و میشد ماهی یکی - دو بار به سینما یا تئاتر رفت. در اوقات فراغت ممکن است گاهی راجع به مهارت هایی که نیاز است، جست و جو کنم، ولی به جز این، زمان فراغتم را صرف درس رشته ام نمی کنم.

"سامان" هم تا پیش از شیوع کرونا و زمانی که دانشجوی کارشناسی بود، مانند مهسا وقت بیشتری را صرف معاشرت با دوستان و بازی های جمعی می کرد، اما بعد از شیوع کرونا، بخش زیادی از اوقات فراغت خودش را صرف مطالعه کتاب و تماشای فیلم می کند: در روزهای ابتدایی اسفند ۱۳۹۸ که هنوز برنامه های دانشگاه جدی نشده بود، میشد زمانی را به دیدن فیلم و سریال و تفریحات عقب افتاده اختصاص داد، اما با شروع کلاس های مجازی، استادان با تصور این که وقت خالی بسیاری در اختیار دانشجویان است، تکالیف و پروژه های زیادی را به ما محول کردند.

تا پیش از شیوع کرونا، دانشگاه ها نقش مهمی در برگزاری فعالیت های فرهنگی، ورزشی و تفریحی برای دانشجویان داشتند. اردوهای دانشجویی به پا بود و دانشجویان مخصوصا در روزهای ابتدایی ورود به دانشگاه به واسطه حضور در اردوهای دانشجویی با یکدیگر آشنا می شدند. بسیاری از دوستی های دوران دانشجویی از همان اردوهای آشنایی ابتدای شروع ترم شکل گرفته است. وجود کانون های فرهنگی و گروه های ورزشی در سطح دانشگاه ها و حلقه های کتابخوانی نیز تأثیر مهمی در فعالیت های مخصوص به اوقات فراغت دانشجویان داشت.

دانشجویان علاقمند می توانستند برای مناسبت های ملی و مذهبی مختلف برای برگزاری مراسم های دانشگاهی در کانون های فرهنگی مشغول باشند و یا گروه های تئاتر، گویندگی، موسیقی و دیگر رشته های هنری را دایر کنند؛ اما با مجازی شدن کلاس ها، بسیاری از این برنامه ها به کلی لغو و یا به فضای مجازی منتقل شد. برخی از این گروه های دانشگاهی، فعالیت های خود را به شکلی دیگر ادامه دادند و برخی هم تعطیل شدند.

یکی از این کانون های فعال، کانون فرهنگ و ادب دانشگاه خواجه نصیرالدین طوسی است.

"فاطمه درستی"، عضو اصلی این کانون و دبیر شورای هماهنگی کل کانون های دانشگاه خواجه نصیرالدین طوسی درباره تغییری که غیرحضوری شدن کلاس های دانشگاه در فعالیت های کانون های فرهنگی و هنری دانشگاه ایجاد کرد، گفت: با شیوع کرونا برای مدتی فعالیت کانون فرهنگ و ادب متوقف شد و برخی کانون ها هم به طور کلی تعطیل شدند. از آنجایی که پایه های کانون فرهنگ و ادب قوی بود و شغل موسسان این کانون هم در خارج از دانشگاه به فعالیت های ادبی مرتبط بود، توانستیم از اواخر اسفند فعالیت هایمان را آغاز کنیم. در طی این دو سال شیوع کرونا و تعطیلی کلاس ها، هیچ توجه و پیگیری ای از سوی دانشگاه برای زنده نگه داشتن برنامه های کانون ها انجام نشد. بعد از حضور شدن دانشگاه ها، پیش فرض ها در همان دو سال پیش باقی مانده بود. مثلا برگزاری جشن ها و مراسم ها از سوی مسئولان دانشگاه، غیرعادی تلقی میشد و مجبور بودیم آنها را قانع کنیم که اجازه برگزاری مراسم را بدهند. ما در طول دورانی که کلاس ها مجازی بود، سه جشن مجازی هم در صفحه اینستاگرام برگزار کردیم که مهمانانی هم داشتیم. برای برگزاری این مراسم یک بودجه حداقلی تعریف شد و فقط در این حد بود که بتوانیم برای مهمانان یک هدیه خیلی ناچیز بگیریم.

این دانشجو درباره تأثیر تعطیلی کلاس های حضوری بر سطح آشنایی دانشجویان با گروه ها و کانون های فرهنگی و هنری

دانشگاه گفت: مجازی بودن دانشگاه‌ها باعث شده بود که ورودی‌های سال ۱۳۹۹ و سال ۱۴۰۰ را به خوبی شناسیم و آنها هم با فعالیت‌های ما آشنا نباشند. در همین راستا، سعی کردیم با ساخت پادکستی خودمان را معرفی کنیم.

چهره واقعی اوقات فراغت دانشجویان در ایام کرونا

به جز فعالیت‌های فرهنگی و هنری که بیشتر پناهی برای فراغت از درس و رشته دانشگاهی دانشجویان است، دانشجویانی که می‌خواهند در اوقات فراغت به برنامه‌هایی مرتبط با رشته تحصیل‌شان بپردازند، به سراغ ظرفیت‌هایی همچون انجمن‌های علمی می‌روند. این انجمن‌ها محلی برای علاقمندان فعالیت‌های علمی فوق برنامه در دانشگاه‌ها هستند.

انجمن‌های علمی دانشجویی، پرشمارترین تشکل‌های دانشجویی در کشور هستند. معاون فرهنگی و اجتماعی وقت وزارت علوم، اواخر اسفندماه ۱۳۹۹ از افزایش ۳۰ درصدی تعداد انجمن‌های علمی در دانشگاه‌ها خبر داد و تعداد انجمن‌های علمی در کل کشور را ۹ هزار و ۷۰۰ اعلام کرد.

"علی ارومیه‌ای"، یکی از این دانشجویانی است که به عضویت انجمن علمی اقتصاد دانشگاه شهید بهشتی درآمده. وی که سردبیر نشریه این انجمن نیز به شمار می‌رود، درباره فعالیت در انجمن علمی مخصوصاً در دوران تعطیلی کلاس‌های درس گفت: انجمن علمی اقتصاد شهید بهشتی منابع مالی چندانی ندارد. تقریباً از سال ۱۳۹۸ هیچ بودجه‌ای به انجمن داده نشده و محدودیت‌هایی برای همکاری با نهادهای غیردانشگاهی داریم. پس از شیوع کرونا و تعطیلی کلاس‌های درس، ابتدا جلساتی به صورت مجازی برگزار شد. برنامه‌هایی در خصوص اپلای، حلقه کتابخوانی، آشنایی با اقتصاد دیجیتال و برنامه نویسی برگزار کردیم.

وی تأکید کرد: دانشگاه با صدور مدرک برای برگزاری دوره‌ها مشکل داشت و به همین دلیل، مشارکت در برخی دوره‌های آموزشی کم بود. به طور کلی در این دو سال حدود ۲۰ تا ۲۵ برنامه داشتیم که بسیاری از آن‌ها با مرکز مطالعات اقتصادی و سیاسی انجام شد.

این دانشجوی دانشگاه شهید بهشتی با اشاره به مشقت‌های گرداندن یک نشریه علمی دانشجویی در دانشگاه گفت: من به شخصه از سال گذشته تا الان حدود سه میلیون تومان خرج نشریه انجمن علمی کردم. فعالیت در انجمن به طور کلی کار سخت و طاقت فرسایی است. به نظرم مهمترین مزیت کرونا این بود که برخی از انجمن‌های علمی دانشگاه‌های شهرهای دیگر که چندان فعال نبودند، فعال شدند و برنامه‌های مشترک با انجمن‌های قدیمی‌تر برگزار کردند.

به گزارش ایسنا، آنچه در این گزارش به آن اشاره کردیم، نگاهی گذرا و مختصر در خصوص دیدگاه برخی دانشجویان به موضوع اوقات فراغت بود. قطعاً جا دارد که در پایان فصل تابستان، گزارش مفصل‌تری در خصوص برنامه‌ها و فعالیت‌های دانشگاه‌های کشور در حوزه‌های فرهنگی، اجتماعی، آموزشی و ورزشی تهیه و منتشر کنیم.